

Posudek diplomové práce Dagmar Novotné Ouřadové
Postavy v románu Eleny Garro Vzpomínky na budoucnost

V této diplomové práci považuji za nejcennější tři věci. První je smysl pro literárnost textu. To zdaleka nebývá samozřejmostí, zvláště v pracích věnovaných postavám románu. Autorka je nepojímá pouze tematicky (tím méně psychologicky), nýbrž jako prvky konstrukce románového světa. Vidí jejich propojenost s vypravěčem v jeho specifické podvojně podobě (vesnice jako vypravěč v 1. osobě a vesnice jako vypravěč v plurálu a kolektivní hrdina), rozlišuje pohyblivé jednající postavy a statické postavy tvořící součást okolností, uvádí je do vztahu s prostorem a s časem. Proniká do problematiky času, vztahu lineárnosti a cyklického času (s nuancí rozlišení dvojí cykličnosti, s. 46), který má klíčový význam pro vidění světa, naznačený již názvem románu. Vyhýbá se mezím genderového pohledu na román psaný ženou a na stěžejní ženské postavy, k němuž vede část sekundární literatury; i otázku oprávněnosti pohledu na „mužský a ženský“ koncept času zodpovídá negativně; nad lákavost genderového přístupu nadřazuje hledisko románové struktury.

Druhou hodnotou je zapojení teorie do rozboru díla. Dagmar Novotná Ouřadová se teoretických pohledů dovolává jak ve východisku práce, tak průběžně u některých dílčích problémech. Okruh autorů sekundární literatury, kterou přečetla, ukazuje vyhraňování vlastního způsobu přístupu k literárnímu dílu. Jde o pohledy spřízněné či související: v centru pozornosti je sémiotika kultury Jurije Lotmana, k níž má z jedné strany blízko naratologie D. Hodrové a přímo pak Todorov, z druhé strany Eliadova teorie mýtu, Jungova koncepce kolektivního nevědomí, Pazova hermeneutika. Diplomová práce se o teoretické studie opírá s nadhledem, se schopností uvidět odlišné úhly pohledu (s. 16) i analogie v jejich terminologii (např. vztah „bezsyžetové sémantické struktury“ u Lotmana a „postavy-definice“ u Hodrové). Důležité je uvedení vztahu okolností a činů u typů postav do souvislosti s Ortegovou koncepcí okolnosti (s. 59; hodilo by se vzít v úvahu také Unamunovo pojetí „intrahistorie“). O zralém vstřebání teorie svědčí organické zapojení např. Bachtinova „mnohohlasí“ či Pazovy koncepce fiesty aj. průběžně do vlastního výkladu.

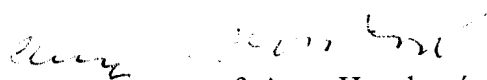
Za třetí se v diplomové práci promyšleně uplatňuje interpretační talent její autorky. Jeho výchozím projevem je rozvržení tématu do kapitol: rozvržení materiálu svědčí o vlastním pohledu (bez kterého studentské práce nepřekročí běžnou rovinu „školní“ kompozice) a je nezbytným základem dobré odborné studie. První těžiště výkladu spočívá ve vnitřních souvislostech textu (část „Koncepce postav a jejich vztah k ostatním strukturálním prvkům románu“), druhé v jeho kulturním podloží („Mytologické pozadí románu“). I během rozboru projevuje autorka smysl pro vztah textu a kontextu: např. cykličnost životů postav

románu i cykličnost velkých historických epoch v osudech kontinentu; marginalizace v konstelaci postav románu a v pozadí téma „druhého“ při pohledu na Ameriku; význam momentu „překročení hranice“ v pojetí postav i v celkovém vidění světa v tomto díle a přelomová doba mexické revoluce. Interpretovat znamená uvádět do určitých souvislostí - Dagmar Ouřadová má nápadité postřehy o literárních a kulturních souvislostech; zejména je důležité uvedení některých aspektů románu Eleny Garro do souvislosti s aztéckou tradicí (příslušnost člověka ke komunitě, cyklický čas) a s určující epochou conquisty (životnost archetypu La Malinche), s oporou v knihách Octavia Paze o mexické kultuře. Vlastní komentář objevuje nejen bohatství aspektů, ale hledá jejich souvislosti a řád (viz typologie postav podle jejich syžetové funkce). Autorka chápe, že interpretace se netýká výlučně tematické roviny, ale celé románové stavby. Nabízí vlastní porozumění různým polohám času: lineárnost – cykličnost – mytické prvotní bezčasí či věčnost. Cykličnost (kterou by bylo možno přiřadit k času mýtu) více spojuje v dvojici s lineárním časem: chápe ji jako opakování neblahých dějin, v kritickém pohledu na nedostatek změn (rutinnost) v historii země. U dílčích aspektů (anticipace, motiv smrti) cítí jejich časovou ambivalentnost, zatímco obvykleji bývají spojovány s mytickou rovinou času v románu. Proti opakování dějin staví tato diplomová práce mýtus jako nové zrození z prvotního chaosu; s ním spojuje i revoluci a fiestu - v Pazově pojetí je to oprávněné. Celá tato zajímavá interpretace, kterou by bylo možno reflektovat místy ještě výslovněji, působí jako přesvědčivý výklad vidění světa v románu, shrnuté v závěrečných pasážích: „Elena Garro ukazuje, že lidský život není jen prázdné opakování mytických gest, lidská účast na vlastním životě přináší obrodu mýtu. Její postavy, které vycházejí z tradičních archetypů, se proto v jistém bodě s tímto starým vzorcem rozloučí a dál pokračují svojí vlastní cestou. ... Úkolem těchto postav je změnit mýtus, a proto z něho musí vycházet. Jejich cílem není jeho popření, ale jeho obrození.“ (s. 81). Tento pohled přináší vlastní příspěvek k hojně studovanému tématu vztahu románu a mýtu v hispano-americké literatuře.

Se smyslem pro literaturu a s profesionálním využitím sekundární literatury souvisí zralé odborné vyjadřování. Kultivovaná čeština má jen slabé místo v chybách v interpunkci. Cit pro jazyk se projevuje i v překladech citátů (pouze je sporné rozdělovat souvětí originálu, mění se tím rytmus prózy). Pozornost věnovaná překladu citátů, stejně jako rozsáhlá bibliografie svědčí o tom, že autorka má kromě talentu také schopnost důkladné práce.

Výsledek považuji za výborný. Doporučuji tuto diplomovou práci k obhajobě.

17. 1. 2005

prof. Anna Housková